

יולי-ספטמבר 2012 ■ מס' 102 שנה 21

תקשורת

נושאון - ביטאון איל"ת - אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בעריכת יורם לוביאניקר ואריק שורץ

עורך גרפי: הדי אור

דוא"ל: noson.ed@gmail.com

בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506

Nos'on ISSN 0792-6448

תוכן העניינים:

עמ' 2	דבר העורך
עמ' 3	אספרנטו – השפה הבינלאומית
עמ' 11	דואר אלקטרוני
עמ' 15	אסונות דואריים
עמ' 17	הנה החדשות ועיקרן תחילה
עמ' 20	הלו, זה רדיו?
עמ' 22	הרכב מנצח לא מחליפים
עמ' 27	הכה את המומחה
עמ' 28	דיווח על האסיפה השנתית
יהושע טילמן	
מנחם לדור	
עמוס אלתר	
זהר נוי	
יורם לוביאניקר	
רון ברגר	

ועד האגודה והפעילים:

יו"ר - ד"ר יהושע מגר (מעלה גיא אוני 228, ראש פינה 12000, 052-8802725)
סגן יו"ר - מנחם לדור (ת.ד. 340, הר אדר 90836, 054-4825007)
סגן יו"ר - זהר נוי (ת.ד. 62029, תל אביב 61620, 052-2641769)
מזכיר - יורם לוביאניקר (בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506, 054-5402723)
גזבר - שלמה וורגן (ת.ד. 2561, ראשון לציון 75124, 054-6855951)
חבר ועד - יצחק ברק (השחר 34, ראשון לציון 75261, 054-5314568)
ועדת ביקורת - יוחנן מי-רז (יו"ר), חגי זהר, משה רימר.
עורך נושאון - יורם לוביאניקר (בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506, 054-5402723)

שירותים לחברים: נושאון - ארבע פעמים בשנה, נושאונט - ארבע פעמים בשנה, נושאונצ'יק - 12 פעמים בשנה, מכירות פומביות, שירותי ספריה תימאטית, מפגשים, סמינרים והרצאות, צוות מומחים, "שבל" (ביטאון התאחדות בולאי ישראל).

דמי חבר (2012): מבוגר - 140 ₪, נוער - 70 ₪.

תאריך אחרון למשלוח חומר לחוברת הבאה: 1.9.12

דבר העורך

שלום רב,

הגליון הפעם מוקדש לתקשורת. פותח אותו מאמרו של **יהושע טילמן** על השפה הבינלאומית אספרנטו. מאמר זה הינו, למעשה, החלק הראשון של מאמר רחב יותר. חלקו השני של המאמר יובא באחד הגליונות הקרובים. המאמר של **עמוס אלתר** עוסק

במכתבים שעברו תאונות – לא התרסקות מטוסים אלא תאונות קלות בתהליך מיון הדואר, אשר הותירו את חותמם על המכתבים. **מנחם לדור** מספר לנו על אמצעי התקשורת המודרני ביותר – הדואר האלקטרוני, בעוד **שזהר נוי** מחזיר אותנו לימים בהם יומני חדשות הוצגו בבתי הקולנוע כ"מתאבן" לפני הסרט. המאמר הקצר שלי מציג גלויות ששימשו חובבי רדיו להנצחת תחביבם. כן תמצאו בגליון זה מאמר של **רון ברגר**. זהו חלק מסדרת מאמרים העוסקת בבעלי חיים בעלי ייחוד מבחינה אבולוציונית. הפעם מוקדש המאמר לכרישים.

גם הפעם מצורפת לגליון מכירה פומבית. המכירות האחרונות היו מוצלחות מאוד, וזכו להשתתפות ערה מאוד מצידכם, הן כקונים והן כמוכרים. אני רוצה לשוב ולהודות בשמכם **לשלמה וורגן** על ארגון המכירה, דבר הכרוך בעבודה רבה.

לצערי עלי לשוב ולהזכיר את ענין תשלום דמי החבר. כמחצית מחברי האגודה עדיין לא שילמו את דמי החבר לשנה זו, והדבר מכביד מאוד על פעילותנו. כל בעלי התפקידים באגודה פועלים בהתנדבות, והזמן שאנו יכולים להקדיש לפעילות זו הינו מוגבל. האם לא עדיף שנשקיע מאמצים בקידום פעילות במקום בגביית כספים? אנא שילחו עוד היום המחאה לפקודת איל"ת על סך 140 שקל (70 שקל לנוער). את ההמחאה יש לשלוח לגזבר האגודה, שלמה וורגן (ת.ד. 2561, ראשון לציון 75124).

חברי איל"ת זכאים להשתמש בשירותי הספריה הבולאית ללא תשלום. מתי לאחרונה ניצלתם זכות זו? כל אחד מכם יכול למצוא בספריה פרסומים בתחום האיסוף הספציפי שלו, וכן ספרים העוסקים ב"תורת התימאטיקה" – המכנה המשותף לכולנו. כן תמצאו בספריה מספר גדול של קטלוגים, בהם גם כאלו המתמחים במדינה מסויימת או בפריטי איסוף מיוחדים. אנו ממליצים בחום לחברי איל"ת לבקר בספריה, לעיין בספרים ואף לשאול אותם. המרחק הגיאוגרפי אינו צריך להוות מגבלה – ניתן לשאול ספרים גם באמצעות הדואר.

קיץ נעים לכולם,
יורם.

אספרנטו: השפה הבינלאומית – חלק ראשון יהושע טילמן

תולדות השפות הבינלאומיות

אם נשאל ישראלי ממוצע מהי השפה הבינלאומית, התשובה תהיה: "אנגלית". אולם לפני שנת 1945 התשובה הייתה, כנראה, אחרת ולעיתים קרובות לא אחידה.

עוד מן התורה מוכר לנו הסיפור אודות בניית מגדל בבל, עם "שפה אחת ודברים אחדים", שהופסקה, והבונים נפוצו לכל עבר, כל עם ושפתו. בהמשך, עם הכיבושים האזוריים בידי המעצמות של ימי קדם ועם התפתחות קשרי המסחר עם המדינות השכנות, שימשו אחדות מן השפות הקדומות (השומרית, האכדית, הארמית, היוונית העתיקה והלטינית) שפות בינלאומיות, במסחר במדע ובתרבות, ועם הפירוד שחל בכנסייה הנוצרית, הפכה גם לשפה השלטת בכנסיות הנוצריות המזרחיות ובקיסרות הביזנטית.

מגדל בבל – ציור של ברויגל.

בעקבות התפשטות הנצרות הפכה שפתה של הקיסרות הרומית לשפה הבינלאומית של אירופה ואגן הים התיכון, אך היוונית המשיכה לשחק תפקיד חשוב בחיי התרבות והמסחר. כיבושי הערבים המוסלמים באגן הים התיכון הפכו גם את הערבית לשפה בינלאומית באזורנו.

הפיכתן של שפות אלו, שהיו מלכתחילה שפות לאומיות, לשפות בינלאומיות התאפשרה רק בשל ההגמוניה הפוליטית, שכפו דובריהן באמצעות כיבושיהם הצבאיים. כל השפות הללו קשות מאוד ללימוד: שפה לאומית מהווה תמיד מקצוע לימוד קשה, שאותו לומד האדם במשך כל חייו (לא-כל-שכן, כאשר מדובר ברכישת שפה נוספת לשפת-האם). לפיכך הוגבלה ידיעתן לקבוצות מצומצמות למדי של מדענים, סוחרים, יורדי-ים ומדינאים.

לאחר מפלת הקיסרות הרומית החל תהליך הדיאלקטיזציה של השפה הלטינית, ובמשך הזמן נוצרו השפות הרומאניות (איטלקית, ספרדית, פורטוגלית, צרפתית ואחרות). אך גם אז המשיכה הלטינית, שכבר לא ייצגה

קאנט עסק בצורך בשפה בינלאומית.

ישות מדינית, לשמש כשפה בינלאומית עבור קבוצות מצומצמות של אנשי השלטון, התרבות והמדע במדינות החדשות – מצב שהתקיים עד המאה ה-17.

למן תקופת הרנסאנס עסקו גדולי הפילוסופים – ביניהם **קאנט**, **לייבניץ**, **קומניוס** ו**דקארט** - בצורך התהוותה של שפה בינלאומית חדשה, שתחליף את הלטינית המזוהה עם הכנסייה הקתולית. אחדים אף הגו שפות משלהם, שלא חרגו מתחום החיבורים הפילוסופיים, אך רובם טרחו רק להגדיר את תכונותיה של השפה המבוקשת: נעימה

לאוזן, בעלת דקדוק פשוט ונטול יוצאים-מן-הכלל, כזו שגם פשוטי-העם יוכלו לרוכשה בקלות. מאז ועד היום נעשו מאות ניסיונות בידי בלשנים יחידים או קבוצות (ואף סתם חובבים) ליצור שפות בינלאומיות מתוכננות, אם על ידי פישוט השפות הלאומיות ואם על ידי יצירת שפות חדשות לחלוטין (מורכבות ממספרים, שמות תווים, או כשילוב של שפות קיימות). רק ניסיונות ספורים יצאו מן הכוח אל הפועל ואילו רובם נותרו כזיכרון בספרי לימוד לבלשנות. ובינתיים החל מן המאה ה-17 תפסה השפה הצרפתית (מבלי שאיש בחר בה ועל אף ההתנגדות הבריטית) את מקומה של הלטינית כשפה הראשונה במעלה בתחום הדיפלומטיה, המדע והתרבות, עדיין כשפתן של האליטות.

רק בשנת 1878 פרסם הכומר הקתולי הבווארי **יוהאן מרטין שלאיייר** את השפה המתוכננת וולאפוק (Volapük), ובעקבותיה קמה תנועה בינלאומית של דוברי שפה זו. וולאפוק הייתה שפה בעלת דקדוק מפורט חסר חריגים, אך עיקר הקושי בלימודה היה כרוך במילותיה, שהיו למעשה קיצורים מעוותים של מילים גרמניות ואנגליות, מה שהיקשה את זכירת המילים. למעשה, שמה של השפה מורכב מצירוף קיצורים כזה: Vola (עולם) ו-pük (דיבור / שפה). חיסרון משמעותי נוסף היה בכך, ששלאיייר ראה בוולאפוק את רכשו הפרטי. הופעתה בזירה של אספרנטו כעשור לאחר מכן הביאה, גם אם לא מיד, לדעיכתן של וולאפוק ושל תנועתה הבינלאומית.

ד"ר אליעזר זמנהוף ושפתו הבינלאומית

ד"ר אליעזר זמנהוף

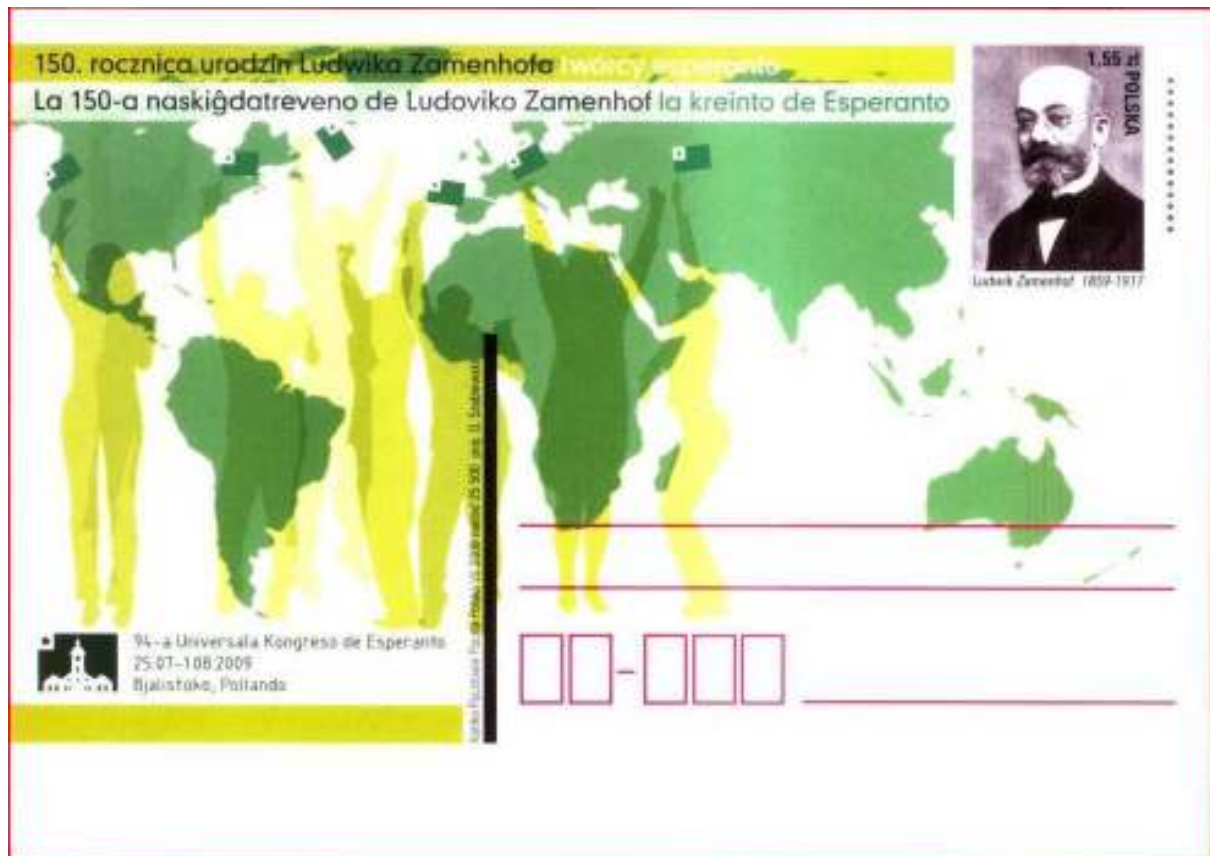
אליעזר לודוויג זמנהוף נולד ב-15 בדצמבר 1859 בעיר ביאליסטוק - אז בתחום המושב שבגבולה המערבי של האימפריה הרוסית וכיום בפולין. הוא היה הבן הבכור מבין 9 ילדים למשפחה יהודית-רוסית משכילה. אביו וסבו היו שניהם מורים לשפות. אוכלוסיית העיר ביאליסטוק כללה באותן שנים בני שמונה לאומים שונים: היהודים היו כ-70% מהאוכלוסיה, ולצידם היו פולנים, רוסים, גרמנים, ליטאים, ביילורוסים, טטארים וקראים. כילד היה זמנהוף עד לסכסוכים רבים בין הקבוצות השונות וסבר, כי לבני הלאומים השונים יש קושי אובייקטיבי בלמידת מגוון השפות של שכניהם; הוא העריך שהשנאה והדעות הקדומות נובעות מאי-ההבנות בשל היעדרה של שפה משותפת.

השפות המדוברות בביתו של זמנהוף היו יידיש ורוסית, ובשנות לימודיו הוא למד גם פולנית וגרמנית ומאוחר יותר – גם עברית, צרפתית, לטינית, יוונית עתיקה ואנגלית. במשך השנים הוא גם התעניין בשפות נוספות, כמו ביילורוסית, ליטאית, איטלקית וספרדית.

כבר בעת לימודיו בגימנסיה בוורשה, שאליה עברה המשפחה ב-1873, החל זמנהוף לתכנן את שפתו הבינלאומית. תחילה הייתה זו שפה בעלת דקדוק עשיר בהטיות שמות ופעלים, ובשל כך הייתה השפה מסובכת. כשלמד את דקדוקה הפשוט יחסית של האנגלית הוא הגיע למסקנה, שהשפה הבינלאומית צריכה להיות בעלת דקדוק

מצומצם ככל האפשר. אחר-כך זמנהוף שם לב לעובדה, שהשמות הרוסיים של החנויות ברחוב מסתיימים לרוב באותה סיומת: מכאן נבע הרעיון ליצור מערכת רחבה של סיומות וקידומות בעלות משמעות קבועה. עתה בעזרתן ממספר קטן יחסית של שורשים (מונח שנלקח כנראה מעברית) ניתן ליצור מילים נגזרות, שלא יהיה צורך ללומדן בנפרד.

בסוף 1878 חגג זמנהוף יחד עם חבריו לכיתת הבוגרים של הגימנסיה את הולדתה של Lingwe Uniwersala – "השפה העולמית", אך אביו יעץ לו לא למהר, כי אם לנסות אותה ולשכללה לפני הפרסום. זמנהוף החל ללמוד רפואה באוניברסיטת מוסקבה והמשיך באוניברסיטת ורשה. בתקופה זו הוא עסק רבות בבעיות העם היהודי. תחילה הוא האמין בהקמת אוטונומיה יהודית בארצות הברית, אך בהמשך פעל במסגרת חובבי ציון. מאוחר יותר, עם פרסום השפה, חדל זמנהוף מפעילותו הציונית, אך תמיד הקפיד לציין את הקשר שבין יהדותו לבין רעיון איחוד האנושות.

דבר בולים לזכרו של זמנהוף, אשר הונפק לרגל הכינוס העולמי ה-94 בביאליסטוק.

בשנת 1886 סיים זמנהוף השתלמות ברפואת עיניים בווינה וחזר לוורשה לעסוק במקצועו. במקביל הוא המשיך את עבודתו על השפה הבינלאומית, ושכלל אותה עד הגירסה השלישית והסופית. בראשית 1887 הכיר זמנהוף את **קלרה**, אשתו לעתיד, וגילה לה את עיסוקו בשפה. קלרה התלהבה והדביקה בהתלהבותה גם את אביו, אשר תרם חלק מן הנדוניה לחתנו לעתיד, כדי שזה יוכל לפרסם את ספר הלימוד – עזרה שבלעדיה העולם לא היה זוכה להכיר את יצירתו הגאונית של זמנהוף.

וכך, ב-26 ביולי 1887, יצאה-לאור חוברת צנועה בשם "שפה בינלאומית – הקדמה וספר לימוד מלא". כמקובל באותם ימים פורסמה החוברת תחת שם-העט **דוקטורו אספרנטו** ("הדוקטור המקווה"), כדי שזמנהוף לא ייחשד בעיסוקים לא-רציניים. בהמשך כונתה השפה "שפתו של ד"ר אספרנטו" ולאחר מכן פשוט "אספרנטו". לצורך קבלת אישור מן הצנזורה הצארית החוברת פורסמה תחילה ברוסית, ומאוחר יותר גם בפולנית, גרמנית וצרפתית. בעמוד-השער ציין זמנהוף שתי אמיתות חשובות: האחת – "כדי ששפה תהיה בינלאומית, לא די לכנותה בשם זה"; והאחרת – בניגוד לקודמו, הכומר שלאייר: "שפה בינלאומית, בדומה לכל שפה לאומית, היא רכוש הכלל, ועל-כן המחבר מוותר מראש ולעולם על זכויות יוצרים כלשהן לגביה".

אספרנטו הופיעה בתקופה האידיאליסטית של סוף המאה ה-19 וזכתה מיד לתגובות אוהדות של ידוענים בתחומי המדע והתרבות דאז (שאליהם ד"ר זמנהוף דאג לשלוח את החוברת) וגם של אנשים שרכשו אותה מתוך סקרנות. אנשים למדו את השפה במהירות ופנו

חותמת לציין 75 שנה לאספרנטו

במכתבים ואף הגיעו לביתו בוורשה. נוסדו כתבי עת, נפתחו מועדונים, ובמשך השנים הבאות רבים מדוברי שפת וולאפוק, שנואשו משפתו הקשה של הכומר שלאייר, עברו לאספרנטו. זמנהוף השיב לשאלות הלומדים בכתב ובמקביל כתב שירה מקורית ומאמרים ותרגם לשפתו יצירות מופת רבות מן הספרות העולמית, ובכלל זה התנ"ך במלואו. בכך הוכיח לכל הספקנים כי השפה הבינלאומית מסוגלת להביע את כל קשת הרגשות האנושיים ולשמש גם כשפה ספרותית, מדעית ואף מסחרית מדויקת. בעקבותיו קמו סופרים רבים, אשר העשירו את התרבות האספרנטית ביצירות בעלות ערך, שרבות מהן תורגמו לשפות לאומיות. ארגון הסופרים הבינלאומי PEN קבע, שאספרנטו היא שפה ספרותית מקובלת, ואגודת היוצרים האספרנטיסטים מסונפת אליו. הסופר והמשורר באספרנטו, הסקוטי **וויליאם אולד**, היה מועמד לפרס נובל לספרות מספר פעמים.

קונגרס אספרנטו ביוגוסלביה. בול זה הינו אחד היקרים בתחום.

באוגוסט 1905 נאם ד"ר זמנהוף בקונגרס העולמי הראשון של אספרנטו, בהשתתפות כ-700 איש מכל רחבי העולם. קונגרס זה הוכיח לראשונה, שניתן לקיים תקשורת מילולית בינלאומית באספרנטו. מאז מתקיימים כינוסים כאלה בכל שנה, למעט בימי מלחמות העולם. בשנת 1908 הוקמה אגודת אספרנטו העולמית, המאגדת עשרות ארגונים לאומיים ומקצועיים בעולם (ובכלל גם ארגון הבולאים דוברי אספרנטו). פרופסור **עמרי נדל**, אסטרופיזיקאי באוניברסיטה העברית, משמש חבר בהנהלתה של האגודה העולמית כבר שנים מספר.

ד"ר זמנהוף נפטר בוורשה ב-14 באפריל 1917. קברו, הנמצא בבית הקברות היהודי, משמש מקום עלייה לרגל לדוברי אספרנטו ולמוקירי זכרו. כל אחיו ואחיותיו למדו את השפה בחייו והמשיכו בפועלו אחריו; כך גם בנו ושתי בנותיו, שחוסלו בידי הנאצים, יחד עם בני-משפחה נוספים. כיום ממשיך בדרכו נכדו, המהנדס **לואי זאלסקי-זמנהוף**.

זמנהוף זכה באות לגיון הכבוד.

כבר בחייו זכה ד"ר זמנהוף להוקרה: הוא קיבל את אות "לגיון הכבוד" הצרפתי ואת אות "פרדיננד ואיזבלה" מידי מלך ספרד. האקדמיה הצרפתית קבעה כי "אספרנטו הינה מלאכת-מחשבת של היגיון ופשטות". עשרות אנדרטאות הוקמו לזכרו, מאות רחובות וכיכרות על שמו נקראו בערים רבות בעולם, בהן גם בישראל. ארגון אונסק"ו קבע, כי מטרותיהן של אספרנטו ושל אגודתה העולמית תואמות את מטרותיו, ובמלאת מאה שנה להולדתו הכריז אונסק"ו על זמנהוף כעל "יקיר האנושות".

בהאא אוללה, נביא האמונה הבהאית, קבע בזמנו כאחד מעקרונותיה עבור האנושות המאוחדת, קיומה של שפה בינלאומית, שתיבחר בעתיד בידי מנהיגי העולם. בנו וממשיכו הנביא **עבדול בהאא**, שכבר הכיר את יצירתו של ד"ר זמנהוף, קרא למנהיגי העולם

בתקופתו לבחור את שפת האספרנטו כשפה הבינלאומית. אספרנטו ממלאת תפקיד גם באמונה היפנית אומוטו, שמאמיניה רואים בזמנהוף, הוגה השפה, מעין אל, ולומדים את השפה.

אספרנטו ואויביה

למרות ההתלהבות שבה התקבלה אספרנטו מתחילת דרכה, קמו לה גם אויבים. ימי התבססותה במערב אירופה (בעיקר בצרפת, שהפכה למרכז תנועת האספרנטו) היו ימי פרשת דרייפוס, והפעילים הצרפתיים התאמצו קשות (ואף הצליחו) להסתיר את יהדותו של יוצר האספרנטו.

בשנת 1894 ניסו חלק מהאספרנטיסטים להכניס שינויים בשפה הטרייה, ועל אף שזמנהוף היה פתוח להצעות, הוכיח רוב מוחלט של דוברי השפה היגיון בריא ודחה באמצעות הצבעה בכתב את כל ההצעות לרפורמות. הכישלון לא מנע מחלק מראשי מרכז התנועה בצרפת לנסות ולעשות את אספרנטו המקורית קרובה יותר לצרפתית, ובכך "מושלמת" עוד יותר. בשנת 1907 הם פרשו מהתנועה והקימו ארגון משלהם למען השפה Ido (באספרנטו: צאצא). ניסיון זה (או כל ניסיון אחר "לשפר" את אספרנטו) נכשל, משום שהרפורמיסטים המשיכו במלאכת השיפור בתוך השפה החדשה, עד כי דובריה הוותיקים לא יכלו להבין את אלה החדשים בשל השינויים התכופים... הוכח בעליל, כי רק לד"ר זמנהוף, "בלשן חובב" בלשון מבקריו, הייתה האינטואיציה הלשונית הנכונה ליצור שפה (כמעט) מושלמת במקום, שבו כשלו כל הבלשנים ה"מקצועיים"!

בכך לא תמו המכשולים בפני השפה הצעירה. אמנם ברית המועצות הצעירה הבחינה מיד בפוטנציאל התעמולתי העצום הגלום באספרנטו הניטראלית והשתמשה בשפה היטב לצרכיה (ואף הנפיקה את הבולים הראשונים עם טקסט באספרנטו). אולם הרודן הסובייטי, **יוסיף סטאלין**, היה איש הפכפך ורדוף פאראנויה. באמצע שנות ה-30 הוא שינה את טעמו וכינה את אספרנטו "שפה של קוסמופוליטים (קרי: יהודים) וזעיר בורגנים". אספרנטיסטים נעצרו והוגלו לסיביר, ומנהיגי התנועה – אז החזקה בתנועות הלאומיות בעולם – הוצאו להורג לאחר משפטי ראווה.

מוקדם יותר חוסלה תנועת האספרנטו בגרמניה – אף היא מהחזקות בעולם. **היטלר** כינה את השפה "שפה של יהודים וקומוניסטים". חלק מהאספרנטיסטים הגרמנים הקימו את "תנועת האספרנטו הגרמנית החדשה", ללא חברים יהודים ובראשות חברי המפלגה הנאצית. הם טענו, שבאמצעות האספרנטו יקל עליהם להפיץ את האידיאולוגיה הנאצית בעולם. אך תנועה זו (כמו הותיקות יותר) נצטווה "להתפרק מרצון", ובאמצע 1936 נפסקה רשמית כל הפעילות הגלויה ברייך השלישי. כך גם אירע בכל המדינות האירופיות שסופחו לרייך או נכבשו על ידי גרמניה במהלך מלחמת העולם השנייה.

בול אספרנטו מברית המועצות שהונפק בשנת 1927 (לפני שנתגלה כי זו שפתם של "קוסמופוליטים וזעיר-בורגנים"...)

מעניין לציין, כי על אף העוינות של הנאצים לאספרנטו התקיים הכינוס העולמי ה-25 בשנת 1933 תחת המשטר הנאצי. שנה קודם לכן הזמין ראש עירית קלן, **קונראד אדנאואר** (מי שיהיה לימים הקנצלר הראשון של גרמניה המערבית), את אגודת האספרנטו העולמית לקיים בעירו את הכינוס. עם עליית הנאצים לשלטון סולק אדנאואר ממשרתו, אך הנאצים עדיין רצו לשמור על מראית-עין של מהוגנות ברחבי העולם ואישרו את ההזמנה. האגודה העולמית החליטה לקיים את הכינוס למרות מחאות חברים רבים ועל אף המשטר העוין, גם כדי לעודד את החברים הגרמניים במצבם העדין. וכך בתחילת אוגוסט 1933 מצאו את עצמם האספרנטיסטים, מתכנסים תחת דגלי צלב-הקרוס, מאזינים לדברי הברכה ה"חגיגיים" של ראש העיר החדש, כשהוא לבוש במדי האס.א.ה. החומים. אך ההפתעה הבולאית (והאמיתית!) תבוא רק כעבור כעשור (על כך בחלקו השני של המאמר).

קונראד אדנאואר

לאחר מלחמת העולם השנייה

לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, נתקלה תנועת האספרנטו העולמית, המשתקמת מן ההריסות, ביריבה חדשה, אם כי ותיקה: האנגלית. עד אז האנגלית לא התחרתה בצרפתית; וזאת למרות "האימפריה, שהשמש מעולם לא שקעה בה". ייתכן והבדלנות האמריקאית (הידועה כ"דוקטרינת מונרו") תרמה לכך. לעומת זאת, אחרי מלחמת

העולם השניה נטשה ארצות הברית סופית את מדיניות הבדלנות והפכה למעצמה המובילה בעולם. התמיכת האמריקאית בשיקום אירופה גרמה גם להגמוניה הולכת וגוברת של השפה האנגלית בארצות המערב. ההתבססות של ברית המועצות במדינות מזרח אירופה, ששחררו על ידה, יצרה מן העבר האחר הגמוניה של השפה הרוסית, שרק לובתה בשל "המלחמה הקרה".

ואילו אספרנטו, אשר בעת המלחמה שמרה על הגחלת בעיקר בבריטניה ובשווייץ, קמה מן החורבות: תחילה בארצות המערב, ולאחר מות סטלין וה"פשרה" של **חרושת'וב** – גם במזרח אירופה. ברוב הארצות של אזור זה (גם אם לא בברית המועצות עצמה) קמו ארגונים חזקים ומרובי חברים, בעידוד ובמימון המשטרים. ה"פרסטרויקה", התפרקות הגוש הסובייטי והמעבר לקפיטליזם הביאו לסיום התמיכה המאסיבית באגודות הלאומיות במזרח אירופה; בהתאם פחת מספר דוברי אספרנטו המאוגדים בארגונים הלאומיים והבינלאומיים.

לעומת זאת התפתחות השימוש במחשב ובאינטרנט העניקו דחיפה מחודשת לתנועת האספרנטו ה"חץ-ממסדית". בעולם הממוחשב אין צורך בארגוני האספרנטו ללימוד השפה, או להשתתפות בכינוסים. כיום אספרנטו תופסת מקום נכבד בעולם האינטרנט – עד כי לאחרונה צירפה חברת "גוגל" את אספרנטו כשפה ה-64 שניתן לקבל תרגום (על מגבלותיו הידועות) ממנה ואליה במנוע החיפוש.

חותמות לרגל קונגרסים
אספרנטיסטים בישראל.

שכלול אמצעי התחבורה ואמצעי התקשורת הפכו את העולם לכפר גלובלי אחד. הצורך בשפה משותפת גדול היום מתמיד. באיחוד האירופאי, למשל, יש 27 מדינות חברות, בהן מדברים 23 שפות שונות. היות ושום מדינה אינה מוכנה לוותר על השימוש הרשמי בשפתה, קיים צורך בתירגום סימולטני של דיונים ובתירגום מסמכים רבים. מיליוני אירו נשפכים מדי שנה על צורכי התרגום, וקיים קושי למצוא מתורגמנים בין זוגות שונים של שפות. איגוד אספרנטו האירופי הקים שדולה בפרלמנט האירופי, כדי להציע את שירותי השפה הבינלאומית להקלת העומס והקטנת ההוצאות.

אספרנטו וישראל

פעילות אספרנטו בארץ-ישראל החלה ב-1908, עת הרופא **ד"ר אהרן מאיר מזי"א** והכומר **ארנסט שמיץ** פעלו בירושלים. הפעילות הרציפה של אספרנטו החלה בשנת 1924, הן בירושלים והן בתל-אביב. בין האישים הבולטים היו **נתן בן-ציון חבקין**, שנודע גם כ"צמחוני הארץ-ישראלי הראשון", המתרגם וחוקר הפולקלור **עמנואל אולסבנגר** וכן המחנך, המתמטיקאי והמוזיקאי **יוסף כהן-צדק**. בישראל פעילים כמה

מאות דוברים של השפה, שחלקם מאוגדים ב"אגודה לאספרנטו בישראל (אל"י). האגודה מקיימת קורסי לימוד ברמות שונות, פעילויות תרבותיות במועדונים, טיולים וכינוסים ארציים. האגודה מוציאה לאור את כתב-העת "Israela Esperantisto", הנקרא על ידי מנויים בישראל ובעולם. בשנת 1986 התקיים בישראל הכינוס השנתי של הארגון העולמי של צעירים דוברי אספרנטו בכפר-הנוער "נעורים", ובשנת 2000 אירחה תל-אביב את הכינוס ה-85 של אגודת אספרנטו העולמית.

לא ניתן לסיים את חלקו הראשון של מאמר זה מבלי להתייחס לשתי שאלות נפוצות המופנות תדיר לאספרנטיסטים:

1. כמה דוברי אספרנטו יש בעולם?

– כיוון שאין שום מדינה העומדת מאחורי השפה, אין גם שום נתונים סטטיסטיים רשמיים. הערכות שונות מדברות על מיליון עד שני מיליון אנשים, מהם מספר אלפים דוברים-מלידה, בעיקר במשפחות מעורבות. הריכוזים הגדולים של אספרנטיסטים קיימים באירופה, במזרח הרחוק, באמריקה הלטינית ובמספר מדינות באפריקה.

2. אם אספרנטו היא שפה כה מוצלחת, מדוע לא הפכה עד היום לשפה הבינלאומית המובילה בעולם?

– השנה ימלאו לאספרנטו 125 שנה, והיא השפה הצעירה ביותר בעולם. לצורך השוואה: היידיש, שנחשבת אף היא לאחת השפות ה"צעירות" בעולם, קיימת מאז המאה העשירית לספירה – כלומר למעלה מאלף שנים! ב-125 שנותיה סבלו דוברי השפה רדיפות כה רבות, שהיו ממוטטות עמים בעלי מדינה משלהם (ולאספרנטו אין מדינה...). לפיכך אי אפשר לשפוט את סיכויי הצלחתה בפרספקטיבה קצרה כל כך. על אף נבואות הזעם והזלזול, בעיקר מצד בלשנים למיניהם, דוברי האספרנטו שמרו במשך כל שנות קיומה על משמעת לשונית, ואספרנטו לא התפרקה לדיאלקטים.

יהושע טילמן למד אספרנטו ב-1970 ומאז הוא פעיל בתחום וגם אוסף בולים בנושא. יהושע השתתף בהקמת אגודת הצעירים האספרנטיסטים בישראל ושימש כמזכיר האגודה. מאז שנות ה-80 הוא הנציג הראשי של אגודת אספרנטו העולמית וסגן היושב-ראש של האגודה הישראלית. ב-2006 היה שותף לתכנון הבול "120 שנה לאספרנטו" וחותמת יום ההופעה. כן השתתף בתכנון המדליה הממשלתית באותו נושא. כתובתו למשלוח תגובות: b48705544@013.net.il

חברים חדשים באיל"ת

האנשים הבאים הגישו בקשה לחברות באיל"ת. חבר האגודה המתנגד לקבלת מי מהם לחברות באגודה יפנה לוועד תוך חודש מפרסום הבטאון:

583 גרץ אדריאן, שד' וינגייט 35, חיפה 3353111. אוסף אמנות (ציור ופיסול), משחקים אולימפיים, חלל, קטבים.

דואר אלקטרוני מנחם לדור

התבקשתי לכתוב מאמר על "דואר אלקטרוני" – כלי שהפך אצל מרביתנו ליומיומי, בלתי נפרד מחיינו, אך פוגע בתחביב של כולנו: כל אימייל שנשלח הוא פחות מכתב שנשלח ופחות בול לאוסף...

סימן הכרוכית מזוהה עם הדואר האלקטרוני

דואר אלקטרוני הינו יישום מחשב, המאפשר להעביר הודעות טקסט ממשמש מחשב אחד לרעהו (או לקבוצה). על מנת לממש דואר אלקטרוני יש לחבר את המחשבים של המשתמשים השונים. עם רשת תקשורת בה מנויים כיום למעלה ממיליארד משתמשים ברחבי העולם, זהו כלי בסיסי שמרביתנו נתקשה לתפקד בלעדיו. מה מקורו? איך הוא נולד?

הדואר האלקטרוני פותח לפני פחות מיובל שנים. מה היה לפניו? הטלגרף שפותח בסביבות 1840, והתפתח במהירות לרשת כלל עולמית ששינתה סדרי ממל וסדרי כלכלה. האם אפשר לשייך את הרדיו, עם יכולתו להעביר שדרים אלחוטיים להיסטוריה של הדואר אלקטרוני? לא במובן שאנו מדברים כאן, שכן הרדיו הוא אמצעי תקשורת המונים חד כיווני, בעוד שאנו עוסקים במכשיר תקשורת דו כיווניות בין שני אנשים.

לעומת זאת, שירות הטלקס הוא בוודאי רלוונטי לענייננו. רשת הטלקס הייתה רשת טלפוניה של טלפרינטרים שאפשרו להעביר מסרים מבית עסק אחד לשני. הרשת הזו התפתחה מאוד החל מסוף שנות ה-50 ועד שהוחלפה על ידי הטלפוניה והאינטרנט בשנות ה-90.

רשת הטלקס קדמה לדואר האלקטרוני

נזכיר – לצעירים שבינינו ולאלו שזה אינו מקצועם – כי המחשב הרב תכליתי הראשון (Electronic Numerical Integrator - ENIAC) פותח בארצות הברית והפך להיות מבצעי מיד עם סיומה של מלחמת העולם השנייה. בעשור וחצי הבאים פותחו מחשבי ענק רבים, ששירותו ארגונים גדולים - בנקים וחברות ביטוח, משרדי ממשלה ושלוחות הצבא – ולא היו מקושרים ביניהם. מערכת הדואר האלקטרוני הראשונה יושמה ככל הנראה במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס (MIT-ה) בשנת 1965, וזאת כמערכת תוך ארגונית.

על מנת לאפשר דואר אלקטרוני בין ארגוני, או בין סניפים שונים של אותו ארגון, יש צורך כמובן שהמחשבים שבארגונים השונים יהיו מחוברים ביניהם. בשלבים

הראשונים החיבורים האלו היו באמצעות קווי טלפון. היישום הראשון שעשה שימוש ברשת היה זה הסוכנות האמריקאית לפרויקטי מחקר מתקדמים, DARPA – ראשי תיבות של Defense Advanced Research Projects Agency. סוכנות זו הייתה פזורה במספר אתרים ברחבי ארצות הברית, והקשר ביניהם התקיים באמצעות רשת ה-ARPANET שלה ב-1969. בשלב זה היו מחוברים לרשת ארבעה – כן, ארבעה! – מחשבים.

ככל שמספר המחשבים שחוברו לרשת הלך וגדל, כך גבר הצורך בקביעת פרוטוקול אחיד, כדי שכולם ידברו באותה שפה ויבינו זה את זה. בעצם, הפרוטוקול הינו "מעטפה" אליה מוכנס תוכן השדר וכל המחשבים שברשת יודעים לבנות ולקרוא את מבנה המעטפה הזו. **רוי טומלינסון**, שעבד אצל אחד מקבלני המשנה של DARPA, הוא בעל "זכויות היוצרים" של השימוש בסימן הכרוכית לצורך שליחת מסרים, כחלק מהשימוש בכתובת מהטיפוס של "שם מחשב@שם משתמש".

לאורך הדרך נעשו פיתוחי תוכנה שונים על מנת להפוך את תהליך השליחה, האחסון והסימון שהגיע מייל ליותר פשוט. הכניסה של מחשבים אישיים החל מסוף שנות ה-70 נתנה דחיפה גדולה לדואר האלקטרוני, והביאה אותו לכדי שימוש אצל המשתמש הביתי, ולא רק אצל משתמשים המחוברים למחשב הארגוני.

בשנים הראשונות תהליך הקבלה והמשלוח של המיילים היה מסורבל בעיקר כיוון שעלויות התקשורת היו גבוהות – שיחת טלפון בעלות של מספר דולארים לדקה. למעשה, המשתמש היה מתחבר אל ספק הדואר שלו באמצעות קו טלפון ומודם ומיד מבצע הורדה של כל ההודעות שמחכות לו אל המחשב הפרטי ומיד מתנתק. בהמשך הוא היה עובר על כל המיילים שקיבל ומכין תשובות, ולבסוף הוא היה מתחבר שוב

למערכת, שולח את התשובות וחוזר חלילה – מספר פעמים ביום. תהליך זה השתנה בערך באמצע שנות ה-90 כאשר מצד אחד עלויות התקשורת ירדו משמעותית ומצד שני רשת האינטרנט על יישומיה השונים הלכה ופרחה.

כמה משתמשי דואר אלקטרוני (או במילים אחרות, כמה כתובות) יש כיום? בעולם יש כיום שלושה ספקי ענק – HOTMAIL (של מיקרוסופט), YAHOO! ו-GMAIL (של גוגל), ולכל אחד מהם יש 300 מיליון משתמשים פחות או יותר. ב-2010 היו קרוב לשלושה מיליארד משתמשים (כתובות פעילות), והתחזית היא שעד 2014 המספר יתקרב ל-4 מיליארד עם כ-1.6 כתובות בממוצע למשתמש. 75% מכלל תכתובות המייל הן של אנשים פרטיים, ורק 25% הן של משתמשים ארגוניים. מבחינה גיאוגרפית, 47% מהמשתמשים הם מאזור אסיה/האוקיינוס השקט, 23% מאירופה, 14% מצפון אמריקה והשאר (16%) משאר רחבי הגלובוס.

יש לזכור כי דואר אלקטרוני אינו רק מלל. ראשית, למייל יכולות להיות צרופות: קובץ וורד או גליון אקסל, תמונה, סרט וידיאו או מוסיקה. שנית, מערכות הדואר משתלבות כיום ברשת הטלפוניה הארגונית, וכאשר אדם מתקשר למישהו, ניתן להשאיר הודעה קולית שתופיע כמייל במערכת הארגונית והוא אף יוכל לשמוע אותה דרך הסמארטפון שלו כשהוא מחוץ למשרד.

מערכות דואר אלקטרוני משתלבות כיום בשירותי תא קולי

חשבונות דואר אלקטרוני אלחוטיים (הן פרטיים והן ארגוניים) הם בעלי טלפונים חכמים (סמארטפונים) או בעלי טאבלט. מספרם צפוי לגדול בשנים הקרובות בקצב מסחרר, מ-300 מיליון בשנת 2010 ל-1.4 מיליארד ב-2014.

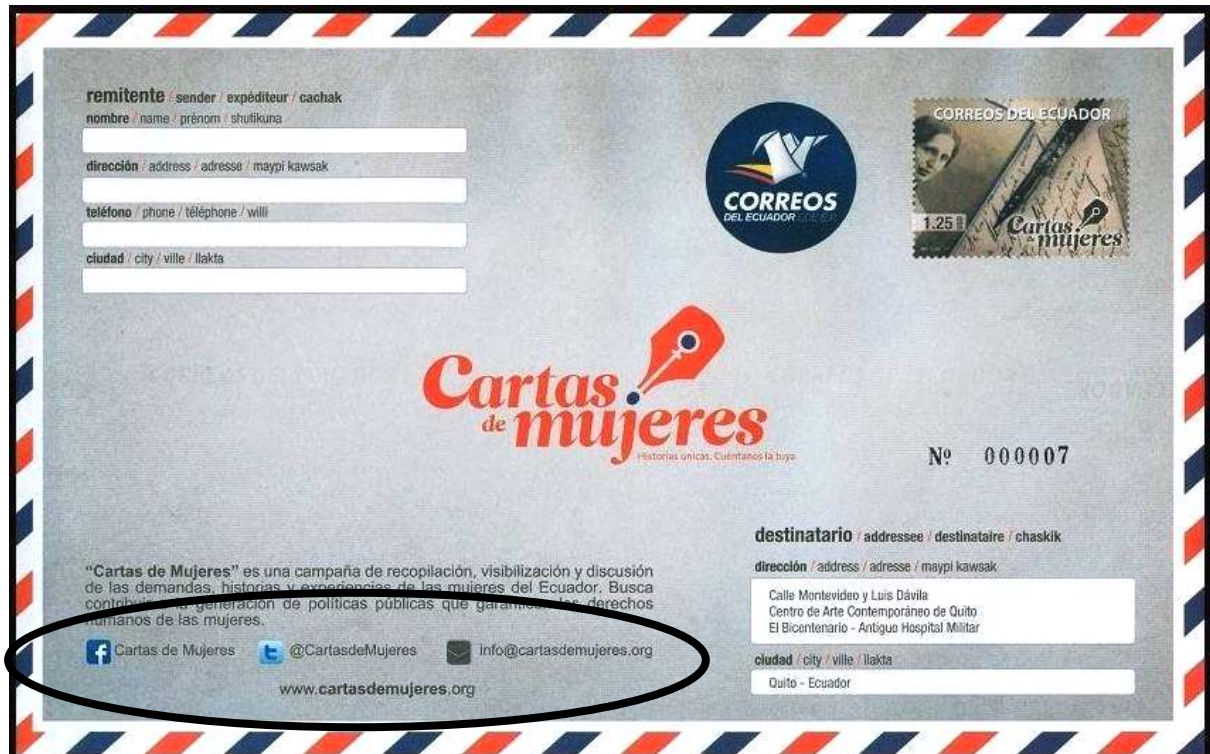
בול שהונפק לכבוד ועידה בינלאומית להגנה על מידע ממוחשב

דואר אלקטרוני הוא כמובן גם המקור לדואר זבל (אם כי המושג התייחס קודם לכן למכתבי פרסומת רגילים, שהגיעו לבתים באמצעות הדואר הרגיל וגדשו את תיבת הדואר). מלבד דואר זבל, שהוא מטרד מעצבן אבל לא מזיק, יש המפיצים באמצעות הדואר האלקטרוני גם וירוסים, תולעים, סוסים טרויאניים ושאר מרעין בישין. התוצאה עלולה לגרום לשיבוש בפעולתו של המחשב האישי עד כדי מחיקת כל המידע שבו, או העתקת המידע על ידי גורם חיצוני. מובן מאליו שבמקביל להתפתחות המזיקים פותחו גם אמצעי הגנה מתאימים – תוכנות הסורקות את הדואר הנכנס ומנפות דואר זבל ושאר מזיקים. מחקרים מראים, כי 18% מהמיילים שארגון מקבל הם ספאם – דואר זבל או דואר מזיק, וארגון ובו אלף משתמשים עשוי להוציא מידי שנה כשלושה מיליון דולר כדי להילחם בנגע.

תוכנת מסרים מיידיים

דואר אלקטרוני היה רק הצעד הראשון במהפכת תקשורת רחבת מימדים. הצעד השני היה יצירת המסרים המיידיים, כגון ה-SMS (Short Message Service) הטלפוני, ה-ICQ (משחק אותיות על I Seek You), הרשתות החברתיות (ובראשן פייסבוק), ה-WhatsApp בסמארטפונים, הציורים ואין ספק שהחידושים הטכנולוגיים לא תמו.

כתובת הדואר האלקטרוני הפייסבוק והטוויטר הם כיום חלק מכל פרסום. דבר בולים מאקוודור.

מהפכת התקשורת לא תמה

מסרים מידיים הנשלחים באמצעות הטלפונים החכמים הופכים להיות יותר ויותר פופולאריים. ב-2010 היו 2.4 מיליארד חשבונות של מסרים מידיים, מספר שיגדל בכמעט 50% עד 2014 (3.5 מיליארד). הרשתות החברתיות הן בעלות גידול מרשים עוד יותר. הרשת שהקים **מארק צוקרברג** באפריל 2003 הפכה להיות בסוף 2010 רשת הכוללת למעלה מ-2 מיליארד חשבונות (בכל הרשתות, וישנם אנשים עם חשבונות בכמה רשתות), מספר שצפוי לצמוח ל-3.7 מיליארד בסוף 2014.

מנחם לדור, חבר ועד איל"ת ויושב הראש הראשון של האגודה, הוא שופט תימאטי בינלאומי. מנחם אוסף ומציג את נושא המחשב מזה שנים רבות. לאחרונה שינה את תחום התצוגה שלו ל"עידן המידע". כתובתו: ladorm@gmail.com

אסונות דואריים עמוס אלטר

איסוף פריטים בולאיים ששרדו אסונות מטוסים או אסונות ימיים הוא תת ענף מרתק של הבולאות. מאמרים רבים התפרסמו במהלך השנים על פריטים מסוג זה, כולל מעל דפי נושאון. למרבית הצער, פריטים כאלה מלווים בדרך כלל בתג מחיר שהוא – עבור ציבור האספנים – אסון בפני עצמו.

אולם מי שיפקח עיניים על הדואר הנכנס עשוי לגלות מגוון גדול של "אסונות" דואריים. במהלך השנים התפתח אצלי תת אוסף של פריטים דואריים שחוו "אסונות" מסוג זה. תת אוסף זה מבוסס בעיקר על פריטים שנשלחו אלי, או כאלה שנתגלגלו לידי בדרך מקרה ללא כל הוצאה כספית.

הפריט הראשון הוא מעטפה שנשלחה אלי מארצות הברית בשנת 1970. המכתב נושא שלושה בולים בעלי ערך נקוב מצטבר של 17 סנט, אשר הוחתמו במכונה אוטומטית. למרבית הצער (או לא) המעטפה "נתקעה" במכונה, ולכן התקמטה. כדי שהנמען יבין את הסיבה למצב העגום של המעטפה הוסיף הדואר האמריקאי חותמת ידנית המסבירה את מהות התקלה - "Damaged by canceling machine"

הפריט השני (אשר נראה בראש העמוד הבא) הוא גלויה שנשלחה בתוך ארצות הברית בשנת 1993. הגלויה הוכנסה למכונת מיון בעלת קצב מהיר, וככל הנראה "לא עמדה בקצב". התוצאה היא קרע של חלקה השמאלי התחתון של הגלויה ובו חלק ניכר מתוכן המסר. מלבד זאת נוצרו קמטים רבים ביתרת הגלויה. גם במקרה זה טרח הדואר האמריקאי להסביר את פשר התקלה בעזרת חותמת ידנית מיוחדת. יש להניח, כי מקבל הגלויה לא שמח לראות את מצבה המזעזע, אך עבור אספנים כמונו זוהי חגיגה של ממש.

ומכאן נעבור ל"מגרש הביתי".
דואר ישראל (כשעוד היה רשות
הדואר) הגדיל לעשות, והכין
עטיפונים מפלסטיק כדי לעטוף
מכתבים שניזקו. בשנת 1998
קיבלתי מכתב שניזוק קשות
בתהליך המיון. המכתב נמסר
כשהוא בתוך העטיפון הנראה כאן
בצד ימין. על גבי העטיפון - טופס
0003-721 (248 א') אם אתם
מתעקשים לדעת - ניתן לקרוא
דברי הסבר על אופי התקלה בצד
התנצלות ארוכה.

אלה מכם המתעניינים בתצוגה
צריכים לדעת כי עטיפון זה הוא
טופס רשמי של הדואר, ועל כן הוא
פריט המותר לתצוגה.

עמוס אלטר הוא אספן
של הדפסי רכב. כתובתו:
ת.ד. 17208, תל אביב
61170.

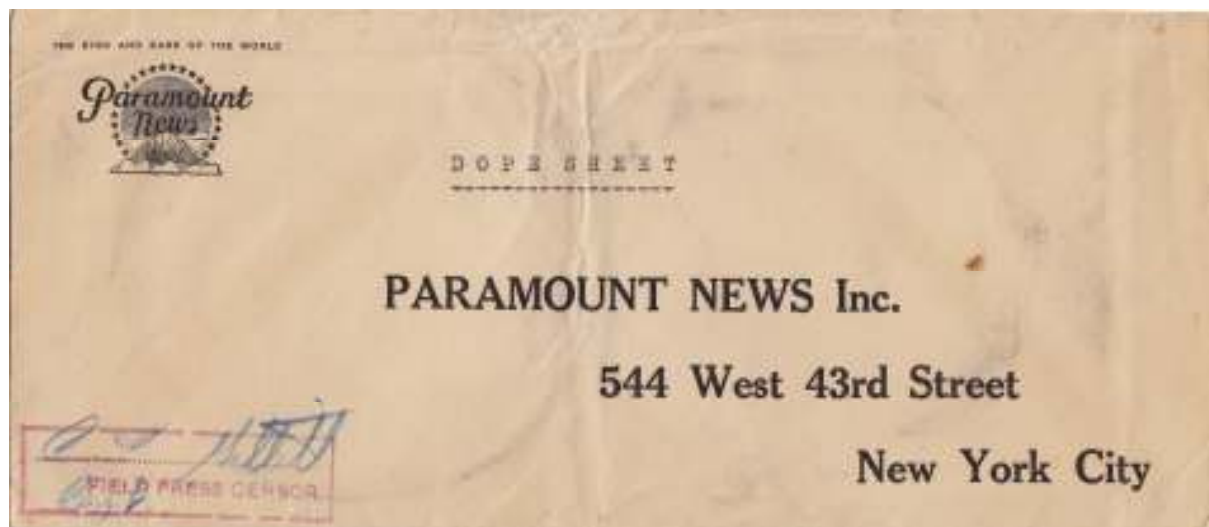

הנה החדשות ועיקרן תחילה זהר נוי

מאז המאה ה-17 הייתה העיתונות המודפסת הדרך המקובלת להעברת חדשות. במחצית הראשונה של המאה העשרים הטלוויזיה ואפילו הרדיו לא היו עדיין מכשירים נפוצים, אך תקשורת אלקטרונית כבר הייתה, בדמותם של יומני חדשות.

יומן החדשות היה סרט קצר, שתיעד את מאורעות השבוע או החודש החולף. לראשונה הוצג לציבור מידע חדשותי מצולם המלווה בכיתוביות (בהמשך הוחלפו הכיתוביות בקריינות). השימוש בחידושי הטכנולוגיה התקבל בהתלהבות על ידי הציבור הרחב, ויומני החדשות, אשר הוקרנו בדרך כלל בבתי הקולנוע לפני הסרטים, נהנו מפופולאריות עצומה.

סרט תיעודי זה היה לא רק מקור מידע אלא גם אמצעי בידור, שכן שולבו בו אירועים פיקנטיים, חדשות תרבות ואמנות, קטעים מהצגות וראיונות עם אישים שפקדו את המדינה. יומני החדשות החלו להעלם בשנות החמישים של המאה שעברה, כאשר חדשות הטלוויזיה תפסו את מקומם ושידרו מידי יום ואפילו מספר פעמים ביום. יומני החדשות נחשבים כיום למסמכים היסטוריים חשובים, שכן הם מהווים תיעוד היסטורי המנציח אירועים חשובים מתולדות הישוב או המדינה.

במהלך מלחמת העולם השנייה הפיקה חברת פראמונט יומני חדשות אשר כיסו את המתרחש בחזית בהתאם לרוח הממשלתית. מעטפה זו שימשה למשלוח סרטון של יומן חדשות כזה. ניתן לראות במעטפה את סימני הגלגל שהיה בפנים (סרט 16 מ"מ). בצד שמאל למטה נראית חותמת האישור מהצנזורה.

יומני החדשות הראשונים נוצרו בצרפת כבר בשנת 1908. מתוך זמן קצר הם התפשטו גם לארצות הברית, לבריטניה ומדינות חבר העמים הבריטי, ואפילו לברית המועצות. בישראל זכורים יומני גבע וכרמל הרצליה עם קולותיהם של קרייני הרדיו שדיברו בפאתוס רב. מלבד חברות מקומיות אלו פעלה בישראל גם חברת פוקס המאה העשרים, אשר הפיקה יומני חדשות בינלאומיים שהוקרנו בארץ.

מבין החברות המפיקות יומני חדשות ברחבי העולם בולטת חברת British Pathé, אשר נודעה בעבר גם בשמות Pathé Newsreels ו-Pathé News. חברת בריטית זו הפיקה יומני חדשות לקולנוע החל בשנת 1910 (כלומר, הייתה מחלוצות הענף) והתמידה במלאכה עד לשנת 1970 - שנה בה פסקו כליל ההקרנות של יומני חדשות בבתי הקולנוע. בשנת 1931 נרכשה החברה על ידי RKO, ובשנת 1947 השתלטה עליה חברת האחים וורנר. שני הרוכשים – כל אחד בתקופתו – המשיכו להפיק את יומני חדשות תחת שמה המסחרי של Pathé. האחים וורנר אף הפיקו סדרה בת 38 סרטים תיאטראליים קצרים ו-81 מהדורות של מגזין החדשות למסך הקולנוע, שהם היום חלק מן הסרטיה העשירה של Pathé.

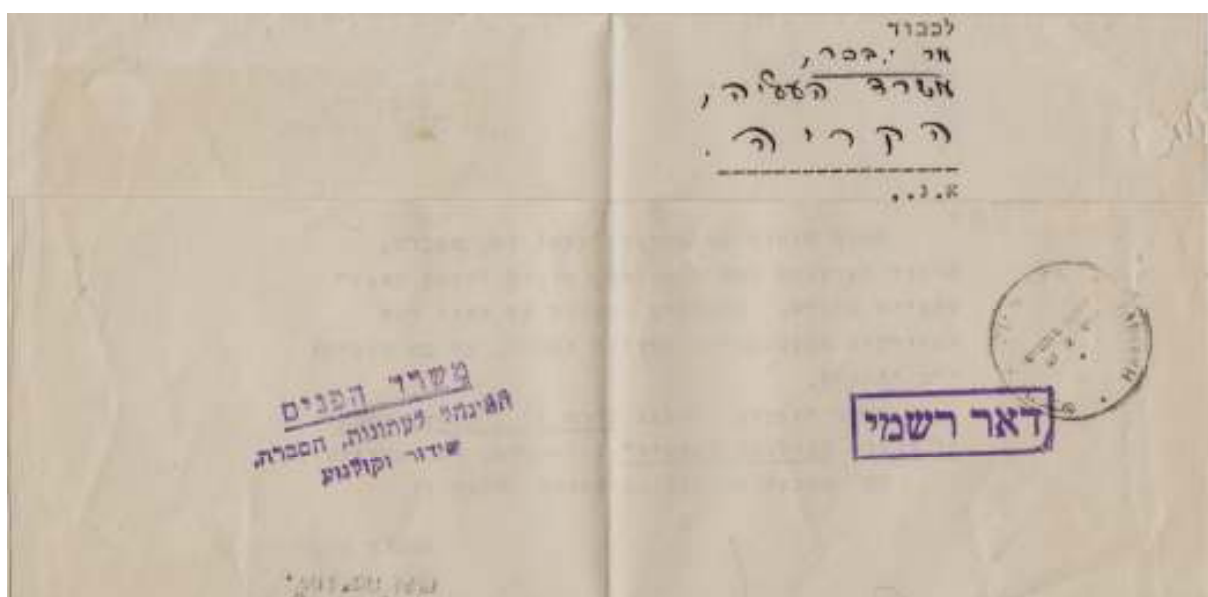

בול לכבוד Pathé news.

חותמת ביול של חברת Pathé.

בשנת 1956 הפסיקו האחים וורנר את הפקת יומני הקולנוע ומכרו את ספריית יומני החדשות של Pathé ואת סמלה המסחרי לחברת סטודיו פילמס, אשר שינתה את שמה זמן קצר לאחר הרכישה ל-Pathé Pictures Inc. לבסוף, בשנת 1970, הרימה Pathé ידיים במאבקה מול הטלוויזיה, וחדלה להפיק יומני חדשות.

חותמת של המנהל לעתונות הסברה שידור וקולנוע במשרד הפנים, אשר הייתה ממונה על יומני הקולנוע. חותמת זו הקנתה פטור מביול ועל כן היא מותרת (ואף רצויה) בתצוגה תחרותית.

המכתב שנכלל במעטפה הנראית בעמוד הקודם.
הנוסח מצביע על מעורבות הממשלה ביומני כרמל.

דעותיה של מפא"י. לאחר מספר גלגולים, הוקמה חברה בשם "סרטי גבע" אשר הפיקה את יומני גבע המפורסמים. מאחורי חברה זו עמדו היזם **מרדכי נבון** ואיש הקולנוע **יצחק אגדתי**. עם הקמת הטלוויזיה הישראלית, בשנת 1968, פחת הביקוש ליומנים, והפקתם הופסקה שנה אחר כך.

זהר נוי אוסף ומציג את נושא הקולנוע על היבטיו השונים. התצוגה שלו – "הסרט עומד להתחיל, אנא תפסו את מקומכם" – זכתה במדליה מזהבת גדולה ברמה הבינלאומית. כתובתו למשלוח תגובות: znoy@zahav.net.il

חבר נוער חדש באיל"ת

האנשים הבאים הגישו בקשה לחברות באיל"ת. חבר האגודה המתנגד לקבלת מי מהם לחברות באגודה יפנה לוועד תוך חודש מפרסום הבטאון:

115 **קאופמן ניר**, כפר סבא.

הלו, זה רדיו? יורם לוביאניקר

מאמר זה נולד בזכות חבר שלי, הנוהג לפקוד את שוק הפשפשים מידי פעם. באחד מביקוריו בשוק צדה את עינו מעין גלויה ועליה הדפס הקשור בשחמט, והוא רכש אותה עבורי כמתנה. שמחתי לקבל תשורה זו, ורק שאלה אחת נותרה – מהו פריט זה? בשנים האחרונות שאלתי מספר אספנים מנוסים אודות פריט מסתורי זה, אך רק לאחרונה קיבלתי הסבר מלא אודותיו, ואני ממחרת לחלוק אותו עם קוראי נושאן.

אחד התחביבים הנפוצים בעולם הוא חובבות רדיו. כיום יש בעולם כ-2.5 מיליון אנשים בעלי רשיון שידור, מהם כ-1.5 מיליון ביפן וכ-750,000 בארצות הברית. בשנות ה-50, ה-60 וה-70 היה זה תחביב נפוץ הרבה יותר. באותם ימים, טרם עידן האינטרנט, היה תחביב

הרדיו אמצעי קסום ליצור קשר עם אנשים זרים ממקומות רחוקים ואקזוטיים. חלק מהחובבים נהגו להנציח את הקשרים אותם יצרו באמצעות כרטיסים מיוחדים אותם הנפיקו בעצמם. כרטיסים אלו נשלחו לצד השני לשיחה כמעין לחיצת יד וסגירת מעגל של הקשר האלחוטי. הדבר נחשב למחווה של נימוס בין החובבים השונים.

הבה נתבונן בפריט שלפנינו. כרטיס זה הונפק על ידי חובב רדיו בשם **ליאונד לגוצקי**, המכונה ליאו, תושב העיר קלוגה הממוקמת כ-200 קילומטר דרומית מערבית למוסקבה. האותיות המופיעות במרכז הכרטיס – UW3XX – היו קוד המשתמש של ליאו. איור השחמט בפינה הימנית העליונה מתייחס, מן הסתם, לתחביב אחר שלו. חובבי משחק המלכים יתעניינו בוודאי לדעת כי בעמדה המצויירת מנחית הלבן מט בשלושה מסעים (מסע המפתח הוא 1. ז3, אם אתם חייבים לדעת).

ביום שלישי ה-16 בפברואר 1965 בשעה 2:42 לפי שעון גריניץ' קיים ליאו קשר עם חובב רדיו אחר, אשר שם המשתמש שלו היה 4X4TP. הכרטיס הנציח את השיחה כולל, מלבד פרטים אלו, גם את תדר הרדיו בו נעשה שימוש ואת כתובת הדואר של ליאו למשלוח תשובה (ת.ד. 88 במוסקבה).

כרטיסים כגון אלו (למשל, הכרטיס האמריקאי החביב משנות ה-30 הנראה להלן) נשלחו בדרך כלל כגלויות. למיטב ידיעתי גלויות אלו לא נהנו מתעריף דואר מיוחד, והדואר התייחס אליהן ככל גלויה פרטית. הכרטיס השחמטאי של ליאו לא נושא כל סימני דואר בצידו האחורי, כך שהוא לא נשלח מעולם, או שנשלח בתוך מעטפה.

ברור לחלוטין שהכרטיסים של חובבי רדיו הם פרטיים לחלוטין, ולכן אינן ראויים לתצוגה תחרותית. אולם חלקם כוללים איורים משובבי נפש, ועל כן ראוי להכיר סוג פריט זה, ואולי אפילו לאסוף אותו למגירה בלבד.

יורם לוביאניקר אוסף את נושא השחמט, ומציג את "שחמט – משחק המלחמה". כתובתו למשלוח תגובות: lubianiker@gmail.com

הרכב מנצח לא מחליפים רון ברגר

הכרישים שולטים בימים ובאוקיינוסים ללא מתחרים, והמין היחידי המאיים על קיומם הוא האדם - יונק יבשתי שרק באלף השנים האחרונות הגיע לרמת התפתחות טכנולוגית המאפשרת לו לעשות זאת (ואגב כך להרוס את כדור הארץ כסביבת מחייה המקיימת גם אותו וגם את רוב מיני בעלי החיים האחרים). אבל אפילו האדם אינו חסין מהתקפה אקראית על ידי כריש לבן בוגר, ומדי שנה כמה עשרות בני אדם נופלים קורבן לתקיפות כאלה. הסטטיסטיקות מראות, שמדי שנה חמישים עד מאה בני אדם ננשכים על ידי כרישים, מחציתם מאבדים יד או רגל (לפחות באופן חלקי) ועבור מיעוטם (כחמישה אחוזים מהמותקפים) התקיפה מסתיימת במוות. הסרט "מלתעות" תרם רבות לפרסום התקיפות האלה, אבל כדאי לזכור שהכרישים אינם מהווים איום על קיום המין האנושי, בעוד שאנחנו מהווים איום ממשי ומיידי על קיומו של מין השולט בימים מאות מיליוני שנים.

כיצד הגיעו הכרישים למעמדם בראש שרשרת המזון הימית וכיצד הצליחו לשמור עליו לאורך עידנים? במאמר זה אנסה לענות על שאלה זאת. אבל בואו נתחיל בהתחלה, לפני יותר מחצי מיליארד שנים. בעלי החיים המוקדמים היו חסרי חוליות: לא היה להם שלד קשה, ולמרות שחלק מהם יכלו להפריש תרכובות סידניות וליצור לעצמם קונכיות או שריון מגן, גופם היה רך וגמיש.

דיג מפפואה גיניאה החדשה בסירת קאנו בעלת יצול-צד לוכד כריש באמצעות תפס לולאה ידני – שיטת דיג יחודית לתושבי האי.

הסרט "מלתעות" תרם למוניטין של הכרישים כתוקפי אדם.

ה-Manta Ray הוא דג חסר גרם.

בשלהי התקופה הקרויה אורדוביקון, לפני 450 מיליון שנה לערך, התחילו מינים מסוימים לפתח מבנה גוף המבוסס על מספר חוליות המסודרות ברצף – ראש, גוף וגפיים. בהתחלה התבסס מבנה זה על שלד עשוי רקמות קשות למחצה, בעיקר סחוס. רק בעידן הסלורי, לפני 430 - 400 מיליון שנים, הופיעו בעלי החיים הראשונים שהשלב שלהם עשוי מעצמות סידניות ("בעלי גרם"), כמו רוב מיני הדגים וכל הזוחלים, הציפורים והיונקים. למרות זאת, שרדו בין הדגים שתי סדרות של משפחות שלא פיתחו גרם סידני

– הבטאים והכרישאים. הקבוצה הראשונה מורכבת מדגים בעלי גוף רך רבוע או עגול וזנב דק וארוך דמוי שוט. הבולטים ביניהם הם התריסתנים והטריגונים, כמו ה- Manta Ray היפהפה, ודגי המסור. דגים אלה מהווים מחלקה נפרדת בין שוכני הים. בהמשך המאמר אתרכז במחלקה השנייה בלבד – הכרישאים.

השלד של בעלי הגרם שורד בצורה מאובנת, וחוקרי המאובנים יכולים למצוא את השרידים, להשוותם למינים מודרניים ולראות כיצד המינים התפתחו לאורך זמן. לעומת זאת גופם של דגי הסחוס אינו מתאבן ואינו שורד, דבר המקשה מאד על החוקרים בבואם לנסות לשחזר את ההיסטוריה שלהם. למרות זאת יש דברים שניתן לקבוע ברמה גבוהה של ביטחון, ואחד מהם נוגע לכריש ענק ששלט בימים לפני כמה עשרות מיליוני שנים.

הכריש הפרהיסטורי הענק, ששיניו הגדולות התאבנו ונמצאו במאה העשרים. הבול המשולש בתחתית הגליון מציג שן כזו. בבול האמצעי ניתן לראות את גודלו של הכריש ביחס לצוללן אנושי (ראו הגדלה למטה).

במאה השנים האחרונות התגלו במספר מקומות בעולם שיניים משולשות ענקיות. בהתחלה היו חוקרי מאובנים שסברו שאלה שיניים של דינוזאורים טורפים ענקיים, מעין מקבילים ימיים של טירנוזאורוס רקס, אבל השוואה של הממצאים לשיניים של כרישים מודרניים הראתה מעל כל ספק שמדובר בשיני כריש אדיר מימדים. למרבית המזל בניגוד לגוף הסחוס של הכריש, שאינו מתאבן, השיניים כן מתאבנות ושורדות לאורך זמן, וכך הגיעו לידינו שרידים מינימאליים אלה של מין כריש שנכחד. השוואה של השיניים שנמצאו עם שיני כרישים מודרניים מלמדת, שכריש קדום זה היה ככל הנראה בעל גוף באורך חמישה עשר עד שלושים מטרים (כריש לבן מודרני יכול להגיע לאורך של כחמישה מטרים). פיו של הכריש הקדום היה כה גדול עד שאדם בוגר היה יכול לעמוד בו זקוף – לא שהייתי רוצה לערוך את הניסוי הזה באופן אישי. למזלנו השינויים בפרישת הימים והיבשות ובמזג האוויר גרמו להיעלמות דגי הטרף הגדולים שהיו דרושים כדי להזין

את הענק הזה, ועם היעלמות המזון שלו גם הוא חלף מן העולם ואינו מהווה היום איום על הדגים, היונקים הימיים או יורדי הים האנושיים.

כיום קיימים כשלוש מאות מיני כרישים החיים באוקיינוסים ובימים הממוזגים – המים באזורים הארקטיים קרים מדי, והכרישים אינם מסוגלים לשמור בהם על רמת פעילות שתאפשר להם להתקיים יותר ממספר שעות. המין הגדול ביותר של כריש בימינו הוא כריש

הלוויתן, שיכול להגיע לאורך גוף של כעשרים מטרים, אך בניגוד למין הקדום הענק כריש הלוויתן מתקיים על פלאנקטון ומינים דומים של בעלי חיים מיקרוסקופיים. להקות של כרישים אלה נעות כה לאט שמדי פעם מתרחשות התנגשויות של ספינות בהם. בניגוד לכריש איטי ובלתי מסוכן זה, כרישים לבנים וכרישי נמר, שהם טורפים תוקפניים ויעילים, משייטים בימים במהירות גבוהה ויכולים להופיע במהירות ובמפתיע במקומות בלתי צפויים.

הכרישים חייבים את מהירותם בעיקר לשני גורמים. ראשית, הגוף הסחוסי שלהם גמיש מאד ומאפשר להם להניע את הזנב שלהם מצד לצד בעוצמה רבה ובמהירות, מה שמקנה להם יכולת להאיץ את תנועתם בזמן קצר ובמאמץ מועט, ואז לשמור על מהירות גבוהה לאורך זמן. לא פחות חשוב לעניין קלות ומהירות התנועה שלהם הוא מבנה הקשקשים על עורם. הקשקשים צמודים לעור וזה לזה בצורה הדוקה, כך שהמים מחליקים עליהם ללא התנגדות ולמעשה מאפשרים לגוף של הכריש לעבור דרך המים במקום לשוט בתוך המים. הדבר חשוב לכרישים כי הוא מאפשר להם להמשיך לנוע במים ללא הפסקה יומם ולילה לאורך כל חייהם.

בניגוד לרוב דגי הגרם לכרישים אין שלפוחית ציפה – שלפוחית המכילה אויר ומאפשרת לדג להישאר בלא תנועה במים בעומק קבוע מבלי לשקוע. היעדר שלפוחית הציפה הוא אחת ההוכחות לכך, שהכרישים משמרים מבנה גוף עתיק כמעט ללא שינויים. בהעדר שלפוחית ציפה הכרישים חייבים להישאר כל הזמן בתנועה כדי לא לשקוע אל קרקעית הים או לעומקים בהם לחץ המים יגרום

לנזקים לגופם. העוצמה של גופם הסחוסי הגמיש ואופן התנועה שלהם במים בזכות מבנה הקשקשים מאפשרים להם להמשיך לנוע תוך השקעת מאמץ מזערית.

כריש הלוויתן ניזון מפלאנקטון ולמרות גודלו המרשים זהו מין רגוע ובלתי תוקפני כלפי בני אדם.

כריש הטיגריס הוא אחד ממייני הכרישים הידועים כ"אוכלי אדם"

הכריש הכחול הוא מין קרוב לכריש הטיגריס. אורכו כ-2.5 מטר, והוא תוקפני ומסוכן.

כל המרחב הימי של האי פאלאו באוקיינוס השקט הוא שמורת טבע לכרישים, שבה חל (ונאכף) איסור מוחלט על דיג שלהם. בצמדה נראה כריש ראש פטיש (בבול הימני העליון) וכריש הנמר (בול שמאלי תחתון), שקיבלו את שמם בזכות הופעתם.

לכך שמספרים גדולים של כרישים מגיעים במהירות לכל בעל חיים פצוע במים, לעיתים ממרחקים של מאות מטרים. בנוסף, יש לכרישים "חוש ששי" מיוחד במינו – לכל אורך גופם יש להם פס של תאים רגישים המסוגלים לאתר תנודות זעירות ברמת החשמל הסטטי במים. תנודות אלה מאפשרות להם לזהות כל תנועה של כל גוף חי במים סביבם, ובהתאם לצורת ועוצמת התנודות הם מסוגלים לדעת מה גודל הגוף הנע במים, מה מרחקו מהם וכיצד הוא נע. מידע זה מאפשר להם לזהות בעלי חיים פצועים או כאלה המפרפרים לאחר שנפגעו בצורה כלשהי. בזכות זאת הם יכולים לזהות טרף פוטנציאלי ממרחק למרות העובדה שהראייה במים מוגבלת למרחק של כמה עשרות מטרים בלבד אפילו בתנאים הטובים ביותר.

מרבית הנקבות של דגי הגרם מטילות את ביציהן למימי הים, בדרך כלל קרוב לקרקעית, בקינים או באתרי קינון שהזכר או הנקבה "חופרים" בחול, ושם הן מופרות על ידי הזרע שפולטים הדגים הזכרים. לאחר ההפריה מיני דגים רבים נוטשים את הביצים המופרות בקן (וחלקן נטרפות על ידי מיני דגים הניזונים מהן), והן מתפתחות בכוחות עצמן. בניגוד לצורת הרבייה הזאת מרבית מיני הכרישים מקיימים יחסי מין במגע מלא, כשאצל רובם הכרישים הצעירים גדלים ב"רחם" בתוך גוף הנקבה. אצל חלק ממיני הכרישים העוברים פעילים ואפילו ידועים מינים שעובר אחד טורף בתוך גופה של האם את אחיו, כך שמכל "הריון" כזה מוטל רק כריש צעיר בודד שהספיק לצבור ניסיון בלחימה נגד אויבים ופיתח תיאבון לבשר.

בעוד שהכריש הלוויתן ניזון מבעלי חיים מיקרוסקופיים, מרבית הכרישים הם טורפים יעילים של בעלי חיים גדולים יחסית. חוש הראייה שלהם יעיל מאד באיתור תנועה במים, אולם החושים האחרים שלהם מעניקים להם יכולות מעוררות קנאה לאתר מזון במים. הכרישים טועמים (למעשה ניתן לומר שהם מריחים) את המים בהם הם משייטים ללא הרף, ומסוגלים לזהות בהם סימני דם או בשר חשוף ואפילו לזהות את הכיוון ממנו הם מגיעים בדיוק מדהים. חוש הריח המעולה שלהם מביא

כריש השוניית לבן הסנפיר הוא קטן יחסית (אורכו פחות מ-1.5 מטר), והוא אינו תוקפני. הוא חי במים רדודים בשוניות אלמוגים ולחופי האיים בים הדרומי.

למרות שהם בראש וראשונה ציידים של טרף בגודל המתאים להם, הכרישים אינם בוחלים באכילת בשר מגופות שבעלי חיים אחרים הרגו או שנפגעו מתאונה. לווייתן פצוע (או גופה של לווייתן הצפה במים) יכול להפוך למשתה של כרישים מכל המינים והגדלים, וכמוהו גם כל בעל חיים אחר שאינו יכול להתגונן בפניהם. בעקבות כך מרבית מיני הכרישים ניתנים להגדרה כ"טורפי על" – הם ניצבים בראש שרשרת המזון בים, ובזכות תכונותיהם הייחודיות הם תופשים את העמדה הזאת יותר מארבע מאות מיליוני שנים. אין פלא שטורף על זה לא נדרש לעבור שינויים מהותיים במבנהו במשך כל אותו זמן. או כפי שכותרת המאמר אומרת, לא מחליפים הרכב מנצח.

* *

*

מחבר המאמר מבקש להוסיף הערת שוליים בנימה אישית: מאחר שבשנים האחרונות הפכתי לנכה מוגבל בתנועה, המידע במאמרים שלי מגיע לרוב מהספרייה הפרטית שלי. מטבע הדברים, לפעמים נושא מסוים אינו מופיע בספרים שלי כיאות, ואז אני צריך עזרה מידידים וקרובי משפחה המחפשים עבורי מידע נוסף באינטרנט. המאמר הזה הוא דוגמא טובה לנושא בו אני זקוק לעזרה באיתור מידע, ואכן פניתי לפני כחודשיים לקרובת משפחה בבקשה שתעזור לי. היא הבטיחה לעשות כמבוקש, והיו לנו כמה שיחות להגדרת המידע שהיה דרוש לי. למרות כל השיחות בנושא וההבטחות לשליחת תדפיסים, לא קיבלתי ממנה דבר. לצערי, בסופו של דבר נאלצתי להגיש לעורך שלנו, ובאחרון רב, מאמר חלקי מאד שאינו מכסה את הנושא כפי שרציתי. אני מתנצל בפני החברים על איכות המאמר ומקווה שבעתיד אצליח לאסוף בזמן את המידע הדרוש לכתיבת מאמרים ברמה גבוהה יותר.

רון ברגר אוסף ומציג את נושא החתוליים הגדולים. נושאי איסוף אחרים שלו הם "עולם הטבע והאדם" ובניה חופשית. כתובתו: רח' שחראי 2, ירושלים 96470.

לא קיבלת את נושאונט?

נושאונט, העיתון הבולאי המקוון הראשון בשפה העברית, מופץ ארבע פעמים בשנה. חברי איל"ת זכאים לקבל אותו ללא תשלום, אולם לצורך הפצת נושאונט אנו זקוקים לכתובת הדואר האלקטרוני (e-mail) שלכם. כתובתכם תשמש את ועד האגודה

ואת העורכים לצרכי פעילות האגודה בלבד, ולא ייעשה בה כל שימוש אחר. פנו אלינו עוד היום לכתובת noson.ed@gmail.com, וגם אתם תקבלו את נושאונט. נשמח גם לשלוח לכם גליונות קודמים, על פי בקשה.

כוכב אחד קטן

בדרך כלל אנו בוחרים להציג בולים במצב תמים (באנגלית - mint) וזאת בעיקר משום שפרטי העיצוב בבול כזה ברורים יותר מאשר בבול חתום. אולם במכירות של חומר

בולאי מוצעים בולים במצב תמים עם דבק מלא (באנגלית, mint never hinged או בקיצור MNH) או עם דבק חלקי (hinged). הסימון המקובל הוא שני כוכבים (**) למצב MNH וכוכב בודד (*) לבול hinged.

ואחרי דברי הקדמה אלו, ניגש אל גוף השאלה: מה משנה לנו מצב הדבק בצידו האחורי של הבול? הרי התימאטיקה עוסקת בפני הבול, ולא בציד האחורי. בבולים קלאסיים רבים יש הבדל ניכר במחיר בין בול תמים עם דבק מלא (**) לבין בול תמים ללא דבק או בעל דבק חלקי (*). ההבדל יכול להגיע למאות דולארים – מחיר כבד למדי עבור הכוכב הנוסף. שאלתנו היא, איפוא, האם מותר להציג במקרה כזה בול ללא דבק? ואם כן, האם המציג צריך לציין כי מדובר בבול ללא דבק?

הבול בעריך הגבוה מסדרת הטרנס מיסיסיפי של ארצות הברית, 1898. בול כזה, עם דבק מלא ובמרכז טוב, עולה כ-2000 דולר. ללא דבק המחיר צונח אל מתחת ל-1000 דולר.

דעתו של **מנחם לדור** היא חד משמעית: אם הבול חשוב לפיתוח התימאטי של התצוגה יש להציג אותו. אם תג המחיר של בול תמים עם דבק מלא הוא כבד מידי עבור האספן אז ראוי להציג את הבול במצב (*), ללא דבק. במקרה כזה אין שום צורך או צורך לציין כי הבול הינו ללא דבק. לשופטים אין כל אפשרות לדעת מהו מצב הדבק בצידו האחורי של הבול. ברור, כי יש כאן פוטנציאל ל"עבודה בעיניים" – תרתי משמע – של המציג על השופטים, אך אלו הכללים.

ד"ר יהושע מגר מסכים, אך מבקש לחדד נקודה חשובה: יש לזכור, כי בתערוכות יש גם חבר מומחים הבוחן באופן מדגמי את החומר הבולאי בתצוגות השונות. אם התצוגה הספציפית תעלה במדגם המומחים עשויים להודיע לשופטים, כי מדובר בבול ללא דבק. אם באותה תצוגה יכללו מספר בולים ללא דבק השופטים יורידו ניקוד הן בסעיף הנדירות והן בסעיף מצב החומר (ובצדק!). לפיכך אני ממליץ להגביל את השימוש בבולים ללא דבק רק למצבים בהם אין למציג אפשרות כלכלית אלא להשתמש בבול עם כוכב בודד.

דיווח על האסיפה השנתית

א י ל " ת - דו"ח כספי לשנת 2011	
הכנסות	
דמי חבר	17,290.00
מכירת חוברות ישנות	55.00
פרסום	75.00
תרומות	15.60
מכירות פומביות	1,536.37
סיוע מההתאחדות	3,500.00
יתרה משנה קודמת	4,672.19
סה"כ הכנסות	<u>27,144.16</u>
הוצאות	
דפוס ועריכת "נושאות"	14,076.00
דואר	2,172.40
הוצאות בנק	199.75
דמי חבר להתאחדות	4,000.00
שונות (מערכת רב מסר + פרס לתערוכה)	1,511.40
סה"כ הוצאות	<u>21,959.55</u>
יתרה ליום 31.12.11	<u>5,184.61</u>

האסיפה השנתית של איל"ת התקיימה ביום חמישי ה-24.2.2011 בנוכחות 17 חברים. יושב ראש איל"ת, **ד"ר יהושע מגר**, סקר את פעילות האגודה בשנה החולפת. גולת הכותרת של פעילות זו היא הסמינר למציגים חדשים, במסגרתו נערכו מפגשים רבים. מזכיר האגודה, **יורם לוביאניקר**, דיווח כי בסוף השנה היו באיל"ת 150 חברים ו-3 חברי נוער. לאגודה הצטרפו 6 חברים חדשים, אך במקביל עזבו אותה 16 אחרים, חלקם בשל פטירה. בתפקידו כעורך נושאות הוסיף יורם כי בשנה האחרונה הודפסה חוברת צבעונית של נושאות בפעם הראשונה (גליון מספר 97, אשר הוקדש לתצוגה במסגרת בודדת). האסיפה החליטה להודות ל**אריק שורץ**, אשר סיים תקופה של שש שנים בהן היה שותף לעריכת נושאות.

גזבר האגודה, **שלמה וורגן**, מסר את הדו"ח הכספי. הוצאות הדפוס של נושאות היו הפעם גדולות מהרגיל בשל החוברת הצבעונית, ורק הודות לתמיכת ההתאחדות יכולנו לעמוד בהוצאה זו ולשמור על תקציב מאוזן. יושב ראש ועדת הביקורת, **יוחנן מירז**, דיווח לאסיפה כי הדו"ח הכספי נבדק ונמצא מהימן. בהמלצת ועדת הביקורת אישרה האסיפה את הדו"ח השנתי.

במסגרת הדיון הפתוח עלה הצורך באינדקס מעודכן למאמרים אשר פורסמו בבטאוני האגודה. אין ספק כי אינדקס כזה נחוץ ומועיל, אבל כדי שהוא יהיה אפקטיבי אין להסתפק בכותרות המאמרים, אלא לערוך ניתוח של תוכנם. הדבר דורש השקעת זמן ניכר, וכרגע אין מתנדב למשימה זו. כן הוזכר בפעם המי-יודע-כמה הצורך באתר אינטרנט של האגודה. עוד עלתה לדיון ההצעה לקיים מפגשים גם באזורי הפריפריה – חיפה, באר שבע וירושלים. רצון טוב יש, אולם קשה למצוא מקום שיארח מפגשים אלו בלא תשלום, ולאגודה אין תקציב לשכור אולם. האפשרות לקיים מפגשים יחד עם האגודות המקומיות ירדה מעל הפרק, משום שבאגודות אלו אין ענין במפגשים בעלי תוכן אלא במסחר בלבד. הוסכם כי ועד האגודה יבחן את הנושא מקרוב.